

Izbija vsak dan razen nedelje in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY

OCT 29 1919

Uredniški in upravljalni prostori: 2657 S. Lawndale av.
Office of publication: 2657 S. Lawndale av.
Telephone: Lawndale 4635.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XII. Cena lista je \$4.00. Entered as second-class matter January 23, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., torek, 28. oktobra (Oct. 28) 1919. Subscription \$4.00 Yearly. STEV.—NUMBER 254.
Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burlison, Postmaster General.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

MORALNA IN MATERIJALNA POMOČ SE ORGANIZIRA ZA STAVKARJE.

Stavkokazi zapuščajo jeklarne, ker so jih prevarili z obljubami.

Stavkovni položaj nespremenjen.
Chicago, Ill. — Kljub temu, da so v soboto velebitniški listi na željo jeklarskih podjetnikov izjavili, da imajo v jeklarnah toliko stavkokazov, da ne sprejema več delavcev, so parne pisalke v jeklarnah v čikaškem distriktu tulile svojo zategneno pesem v pondeljek in vabile stavkarje, da se vrnejo na delo. Pred tovarniškimi vratmi so čakali predelavci, ki so ponizno prišli prositi za delo. Zastonj so bile laži sobotnih in nedeljskih velebitniških listih, trum stavkarjem ni bilo v pondeljek jutraj. Velebitniško šmokvarje je ta dogodek tako ujezil, da so v pondeljek jutraj za molčali stavko jeklarskih delavcev, kot da je končana.

V glavnem stavkovnem stanju izjavljajo, da je položaj nespremenjen. Kompanije se krčevito prizadevajo, da dobe stavkokaze, ki jih pa seveda dobiti ne morejo. Stavkarji se amejajo poročilo, da imajo v jeklarnah toliko stavkokazov, da sploh ne potrebujejo več delavcev. Stvar je ravno nasprotno. Kajti stavkokazi sami zapuščajo jeklarne, ker jih jeklarski podjetniki alabo plačujejo in se ne drže svojih danih obljub, tako da bo treba kmalu ustanoviti organizacijo za stavkokaze, če se bodo stavkokazi zapuščali tako množili, kot dozdaj.

Moralna in materialna pomoč za stavkarje.
Chicago, Ill. — V nedeljo popoldne se je vrnil v Pilzenskem auditoriju velik ljudski shod jugoslovanskih in čeških delavcev, ki simpatizirajo z jeklarskimi stavkarji. Shod je sklical stavkovni odbor jeklarskih delavcev iz Garyja. Prvi je govoril v angleškem jeziku A. Nearing, za njim so pa govorili Žikić, J. Zaverinik in P. Kokotović. Vsi govorci so naglašali, da je potrebna moralna in materialna podpora za stavkarje od strani vsega delavstva, kar gre v tej stvari za princip kolektivnega pogajanja in pravice do organizacije. Očitali so na kratko avtokratične manire jeklarskega trasta, ki hoče za vsako ceno obdržati avtokracijo v jeklarski in železniški industriji. Za njimi je govoril Bogosavljević, član stavkovnega odbora jeklarskih delavcev v Garyju. Razodel je laž za laž, ki jih prinaša velebitniško časopisje o dogodkih v Garyju. Precej časa je posvetil pravilici o zarotah dinamitarjev, ki so jih "odkrili" v Garyju. Konstatiral je, da sta te pravilice tudi širila hrvatska lista "Narodni Glas" in "Hrvatska Zastava". Čital je odstavke iz obeh listov, da se zborovalci prepričajo, kakšne laži prinašajo o jeklarskih stavkarjih listi, ki se dobrikojajo jugoslovanskim delavcem, kot njih prijatelji.

Povedal je, da je v Garyju od šest do sedem tisoč jugoslovanskih stavkarjev, ki so sklenili, da se raje vrnejo v staro domovino, kot da se vrnejo pod starimi pogoji na delo. Med jugoslovanskimi stavkarji so samo trije stavkokazi. Ravno tako čvrsto se drže delavci drugih narodnosti. Poljskim delavcem se ne odprile, da njih dušni pastir, ki jim je priporočal, naj se vrnejo na delo, ne zastopa koristi delavcev, ampak podpira delavske nasprotnike. Apelira je na navzoče, da agitirajo med jugoslovanskimi in češkimi delavci za materialno in moralno podporo. Kajti sedanji boj jeklarskih delavcev je boj vseh delavcev. Če bo ta bitka izgubljena, je potisneno delavstvo za več let nazaj. Stavkarji bodo

ŠPANSKI KAPITALISTI IZPRILI VSE DELAVCE.

Delodajalci so napovedali boj socialnim zakonom in delavskemu gibanju.

BELA GARDA V BARCELONI.

Madrid, Španija, 27. okt. — Španski delodajalci so na svojem kongresu, ki se je vršil v Barceloni zadnji teden, napovedali boj španskemu proletariatu. Razglasili so izpitje vseh organiziranih delavcev; izpitje se začne 4. novembra. Dalje so španski kapitalisti ustanovili permanentno orodnizacijo, ki ima nalogo, pobijati sindikalistično in socialistično gibanje med španskim proletariatom. Delodajalci so izjavili, da se ne strinjajo z novimi vladaimi zakoni, da jamčijo delavcem kraji delavnih in socialno zavoranje; njihov boj je naperjen tudi proti tem zakonom.

Minister za notranje stvari je izjavil včeraj, da je zaključek delodajalcev provokacija notranjih nemirov in eventualno civilne vojne. Minister je označil sklep kapitalistov za neumnost in je prepovedal, da bo vlada vsekakor morala poseči v situacijo. Vladi bo najbrž suspendirala konstitucionalno garancije.

Barcelona, Španija, 27. okt. — Po vsej Španiji narašča socialni nepokoj in stavke ter izgrede sona dnevnem redu. Vladni listi žalostno priznavajo, da se pogoreli zadnji ukrepi vlade, namreč nekatere socialne reforme, s katerimi je hotela vlada pomiriti delavce. V armadi se je pojavila boljševalna propaganda in sindikalistični listi odprto pozivajo vojsake, da naj izvolijo svoje svete po ruskem zgledu in se pridružio delavcem. Buržoazija je sprevidela, da ne bo mogla več dolgo zaupati armadi in prišla je mobilizirati svojo belo gardo, ki šteje samo v Barceloni 18.000 mož. Beli gardisti se imenujejo "somaten" in so pripravljeni udariti po delavcih in vojakih, ako se zadnji spuntajo.

PO IZJAVI STONA JE DELAVSKA KRIZA PRED DURI.
Cleveland, O. — Warren S. Stone, predsednik brazovščine železniških strojevodij, se je izjavil:

"To je najbolj kritična točka v zgodovini domovine. Razočaran sem bil na industrijalni konferenci valed hladnokrvnih krvočernih izjav, kakeršnih še nisem slišal v svojem življenju.

"Ko smo podjetniški skupini govorili o nevarnosti socializma, je neki podjetnik dejal: 'Well, to lahko pride, da preide; naše čete se bodo s tem pečale.'

"Ali jaz lahko tole dodam: Naše čete bodo streljale na naše ljudstvo tako dolgo, da bodo pozabile, na kaj streljajo."

Stone je govoril v cerkvi in je pred cerkveno občino povedal, kakšne krvočene želje goje nekateri privatni podjetniki.

ŽELEZNIŠKI KURJACI SO ZA STAVKOVNO PRAVICO.
Washington, D. C. — Timothy Shea, predsednik organizacije železniških kurjačev in lokomotivnih spremeljevalcev, je izjavil, da se železniški kurjaci in lokomotivni spremeljevalci ne bodo ozirali na protistavkovno zakonodajo. V svojem govoru je svaril pred takimi zakoni, ki jemljejo železničarjem pravico do stavke.

MILICA POZVANA V KNOXVILLE.
Knoxville, Tenn. — Tukaj je prišlo do spopadov med stavkokazi, ki vodijo vozove ulične železnice, in med ljudstvom, ki simpatizira s stavkarji. Štirje stavkokazi so bili malo opraskani. Na zahtevo lokalnih oblasti je guverner odredil milico na lice mesia.

VREME.
Chicago in okolica: V sredo nehalno in mrzlo. Solčni vzhod ob 6:37, zahod ob 4:51.

REVOLUCIJA ZA DENIKINOVIM HRBTOM.

Ljudstvo v Kavkaziji se je dvignilo proti monarhističnim hordam.

PADEC PETROGRADA ODLOŽEN NA DVA TEDNA.

London, 27. okt. — Britski militaristični kritičarji so na podlagi poročil iz Helsingforsa zaključili, da general Judentić vname Petrograd v dveh tednih. Poročila se glase, da se nadaljuje srdito bojevanje v okoliših Krasnega Sela in Carskega Sela. Sovjetske čete so dobile pomoč in vztrajajo v protiofenzivi; bele Judentičeve čete so tudi pojačane s prostovoljci iz Estonije. Angleži so pomnožili svoje bojne brodoge.

Carigrad, 27. okt. — Vesti iz Tiflisa dokazujejo, da se je pojačilo resno revolucionarno gibanje v Kavkaziji proti Dinekinu, ki vodi caristično kampanjo v južni Rusiji. Prebivalci v Dagestanu na severovzhodnem Kavkazu so se dvignili proti konstripciji, ki jo nameravajo izvesti Denikinovi samopasniki nad moškim prebivalstvom v kavkaskih hribih. Revolucionarji so že obkolili Petroski in zasedli železnico, ki služi Dekinu za dobavo petroleja iz Bakaja. Terečani so tudi okupirali oljni distrikt v Grosnaji in s tem je Denikin odrezan od petrolejskih vzelev na Kavkazu. Vse to kaže, da se za Denikinovim hrbtom pojavi nova revolucionarna fronta.

Papež izobli katoliške duhovne na čeliku, ki so se odšli.
Rome, 27. okt. — Inozemna poročila 27. t. m., da je papežev poslanec, nadkrof Ikordae, ki je pred enim mesecem prišel iz Rima v Prago, izobli iz cerkve večje število katoliških duhovnikov na Češkem, ki so se oželi kljub temu, da celibat še velja za vse katoliške duhovne. V okolici Prage se je oželo 51 duhovnikov, ki še vedno opravljajo duhovniško službo. Prebivalstvo v splošnem podpira prizadele duhovne. Prebivalci 1400 vasi in občin v okolici Prage je poslalo petičio papežu, v kateri zahtevajo, da se odpravi celibat za katoliške duhovne v češkoslovanski republiki.

Avstrijski predsednik podpisal mirovno pogodbo.
Dunaj. — Karl Seitz, predsednik republike Avstrije, je v soboto podpisal mirovno pogodbo, ki je bila sklenjena v St. Germainu. Pogodba stopi v veljavo kadar jo ratificirajo tri glavne zavezniciške države in kadar bodo certificirali ratifikacije dostavili francoskemu zunanjemu ministru in objavljeni v uradnem protokolu.

Anglija ima dve milijardi deficita.
London. — Austen Chamberlain, vladni zakladničar, je te dni poročal, da bo Velika Britanija imela v tekočem fiskalnem letu 1919-1920 473,645,000 sterlingov (okrog dve milijardi dolarjev) deficita. Dohodki vlade so preračunani na 1,168,650,000, izdatki pa na 1,642,295,000 sterlingov. Anglija dolguje Združenim državam 842 milijonov dolarjev.

Poljakom se ponuja orožje.
Pariz. — Tukaj poročajo, da je vrhovni zavezniški svet ponudil Poljaki veliko količino topov, pušk, strojnic in streliva vsake vrste, ako hoče nadaljevati vojno z boljševiki. Orožje in strelivo bo založila Francija.

Američan je živčni diktator na Dunaju.
Dunaj. — Državna vlada je poverila dr. Herrwardu Geistu, članu ameriške prehranjevalne komisije, kontrolo prehrane za bodočo zimo. Dr. Geist je postal takorekoč živni diktator v mestu. Organiziral bo kuhinje in skrbel za druge pripomočke pri nasičenju sestradanega prebivalstva.

SPOR V RUDARSKI INDUSTRIJI SE NI PIBILIZAL RESITVI.

Rudarji zahtevajo delo in ne povlšanja mezde, pravi Fitzpatrick.

Springfield, Ill. — Komaj je sem dospel John L. Lewis, predsednik rudarske organizacije, so pričeli vanj tiskati radovedni časnikiški poročevalci z vprašanji, kako sodi o predsednikovi izjavi. Tem radovednešem je Lewis dejal, da jim nima kaj povedati. Rekel jim je, naj mu dajo mir, ker ga je potreben in si ga želi.

Ko se je odpeljal v Bloomington, so ga časnikiški poročevalci pričeli zopet izpraševati. Da se izmehi situacijo, jim je dejal, da je v rešitvi spora nastal status quo, kar pomeni toliko, kot da je položaj nespremenjen.

Bloomington, Ill. — Ko je dospel v Bloomington, so ga zopet obsipali z vprašanji, na kar je rekel: "Jaz sem Američan, svobodno rojen, ponosen na svojo dedščino. Ljubim svojo domovino s njenimi napravami in tradicijami. Z Abramom Lincolnom se zahvalim Bogu, da imamo domovino, v kateri lahko moške zastavljajo. Naj se moč naše vlade nikdar ne rabi za zadavljenje in zrušenje polkovov delavcev po materialnem blagostanju in za odstranitev njihovih pridobljenih državljanških pravic."

Ko so ga vprašali, naj se izreče, če imajo rudarji pravico zaščitati, je pa odgovoril:

"Premogovniški podjetniki niso predložili nobene konstruktivne sugestije, ki ima namen odvrti katastrofo. Vsa časa pri pogajanjih v Buffalu, kasneje v Philadelphiji in celo kasneje v Washingtonu so rudarji čakali zastonj na protipredlog, predložen po podjetnikih.

"V teku konference s tajnikom Wilsonom v Washingtonu, so rekli večkrat, da smo pri volji vstopiti v pogajanja s premogovniškimi podjetniki brez pridržkov, da se sklene pogodba. Pomudba, ki smo jo stavili, je ponovni odklonjena. Odgovornost, če se ustavi delo v distriktih mehkega premoga, odpade na premogovniške podjetnike."

Na vprašanje, kaj ima odgovoriti na trditve podjetnikov, da veljavnost pogodbe še ni potekla, je Lewis odgovoril:

"Naša pogodba se čita, da je veljavna, dokler traja vojna, alikakor pa ne prek 31. marca 1920. Vojna je končana. Naši vojniki so se vrnili. Vse vladne agencije so razpuščene. Nemška bojna ladja je celo zdaj na poti proti New Yorku v mirovni zadevi. V resnici je vojna končala. Veljavnost naše pogodbe je potekla."

"Zakaj zahtevate 60 odstotkov povlšanja mezde?", ga je vprašal časnikiški poročevalec.

"Well, pri volji smo razgovarjati se o naših zahtevah. Teh šestdeset odstotkov bo predloženo pogajanj, kakor vse druge zahteve Združenih rudarjev, toda podjetniki se nečejo pogajati."

"Ali ne prejemaš rudarji zdaj dobre mezde?" je nadaljeval časnikiški poročevalec.

"V teku zadnjih dvajset mesecev so rudarji povprečno zaslužili po pet in sedemdeset dolarjev na mesec, ali osem sto dolarjev za ves čas," je odgovoril Lewis. "Povprečno so delali rudarji manj kot tri dni v tednu, odkar je bilo podpisano premirje. Može, ki imajo družine, ne morejo živeti s to vsoto. Otroci v rudarskih naseljih so podhranjeni. To je stvar, ki se tiče življenja in smrti žen in otrok v rudarskih družinah, ravnotako kot je za javnost. Dobrodelnost prične doma."

Časnikiški poročevalci ga je vprašal, zakaj rudarji zahtevajo šesturni delavnik, naktar mu je Lewis odgovoril: "Naš cilj je, da se skrajša delovni čas, da se delo razdeli na več dni v letu. Od časa, ko zapuste zemeljsko površino in dokler se ne povrnejo, imajo rudarji v Združenih državah res osemurni delavnik, ali to ne šteje, dokler ne pridejo do svojega delovnega prostora. V resnici delajo vsaki dan devet ur in pol. Rudarji na Angleškem delajo samo sedem ur na dan."

Chicago, Ill. — John Fitzpatrick, predsednik Delavske federacije v Chicago, je rekel, da predsednik ni najbrž pravilno podučen z ozirom na stavkovno situacijo rudarjev, če je napisal izjavo o rudarskem stavkovnem položaju.

"Če so njemu predložili prave fakte, tedaj je pest premogovniških podjetnikov, najbolj lakomnih profiterjev in malopriduštev, ki smo jih kdaj imeli, spisala izjavo za njegov podpis," je rekel Fitzpatrick. "Toda ne verjamem, da je bila spisana s najmanjšim znanjem o situaciji, če jo je res sestavil predsednik."

"Rudarji hočejo več dela — pa ne več denarja na uro. Oni si hočejo zagotoviti, da bodo delali po šest ur na dan in po pet dni v tednu."

"Zdaj manipulirajo podjetniki tako, da je produkcija niska, da lahko napovedujejo visoko ceno. Oni opolnčujejo ljudstvo, toda ne za milijone, ampak za milijarde dolarjev s tem igranjem produkcije. Zadnji teden sem lapičel osem dolarjev za premog, ki bi imel stati le dva dolarja. Tako so bile prizadele stotine drugih."

"Rudar lahko le takrat dela, kadar mu podjetnik dovolj. Podjetnik mu ne da toliko dela, da se lahko preživi. To povzroča zdaj nepokoj — pa ne nizke mezde."

"Podjetniki so s svojimi stiki v Washingtonu povzročili, da je predsednik podal svojo izjavo, ki dokazuje, da afera ni poznana."

"On govori o korakih, ki bodo podvezti za protekcijo. Well, on lahko postavi vojske na grife s strojnimi in ročnimi granatami, toda dobiti ne more množnih ljudi, ki pojejo v rudnikih in bodo iz njih izvažali premog."

"Rudarji bodo prejeli to, kar smo prislili velebesarje — da bo za vsakega moža za en teden dela, če pojde v pondeljek v rudnik. Premog je tam, toda podjetniki ga zadržujejo."

"Premogovniški podjetniki so pobrali ljudstvu več denarja, kot katera druga skupina profiterjev v zgodovini, ker so razpolagali z rudarji in produkcijo."

GOVERNER APELIRA NA RUDARJE.
Charleston, W. Va. — John J. Cornwell, guverner West Virginije, je apeliral na predsednika sedemnajstega distrikta, naj stori, kar je v njegovi moči, da rudarji ne zastavljajo dne 1. novembra.

STAVKOVNI RAZOLAS ZA RUDARJE OSTANE V VELJAVI.
Indianapolis, Ind. — William Green, tajnik rudarske organizacije U. M. W. of A., je dejal, da eksekutivna organizacija odgovori na predsednikovo izjavo najbrž na seji v sredo, ki je že sklicana. Dotlej seveda ne bo preklican razglas za stavko.

NEMIRI V NEW YORKU.
New York, N. Y. — V pondeljek so v tukajšnjem pristanišču izbruhnili prvi izgrezi med stavkokazi in stavkujočimi pristanišnimi delavci. Ena oseba je obstreljena in več drugih je bilo zabodenih z nožem. Petdeset petdeset je naskočilo delavce in izstreljenih je bilo do sto strelor. Deset oseb je bilo aretiranih.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zadržane države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year, Chicago \$6.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v obljubljeni n. pr. (Septembra 30-19) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem davkom potekla naročnina. Posvetite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ZADNJA BILKA PODJETNIKOV JE SODNIJSKA PREPOVED.

V fosfatnih pokrajinah Floride so se organizirali delavci, ki so zaposleni v fosfatni industriji. Ti delavci so bili brez vseh pravic in varstva. Delo je zelo nezdravo in mazsikateri delavec je legel v prerani grob radi nezadostnih zdravstvenih in sanitarnih naprav. Delavci so se večkrat pritožili pri svojih podjetnikih, da naj store nekaj za varnost njihovega zdravja in zboljšanja delovnih razmer. Ta ko moledovanje jim seveda ni prineslo najmanjšega uspeha in delavci so končno spoznali, da se morajo organizirati, če hočejo zboljšati svoj položaj. Organizirali so se v "Mednarodni uniji rudniških, mlinških in žgalskih delavcev (I. U. of M. M. S. W.)". Ko so bili organizirani, so izdelali svoje zahteve in jih predložili podjetnikom, katerim fosfatni rudniki nosijo ogromen dobiček. Podjetniki so zahteve odklonili in dne 26. aprila, t. l., je bila proglašena stavka.

Podjetniki so ostali po proglašeni stavki tako trdovratni, kot so bili pred njenim izbruhom. Odnemati niso hoteli za nobeno ceno. Da zastrašijo delavce, so se obrnili na governorja, da jim naj pride s milico na pomoč. Governor Catts je pa tem gentlemanom, ki se menda ne zavedajo, da je delavec tudi človek, odgovoril takole:

"Nekaj Vam lahko sugestiram kar bo končalo stavko, preden preteče štiri in dvajset ur. Odstranite od dela Peter O. Knighta, ki nasprotuje uniji, kompanijski ravnatelj naj se pa zedinijo, da predlože stvar v razsodbo razsodišču, pa bo končana."

Strašno so morale biti razmere, v katerih so delali delavci v fosfatnih rudnikih, pa tudi njih stvar mora biti pravična, da se je sam governor kot najvišji državnik uradnik potegnil zanje. Besede governorja bi morale odpreti fosfatni podjetnikom oči, da morajo kreniti na drugo pot, če hočejo v očeh civiliziranega sveta veljati za moderne podjetnike, ki gredo z duhom časa naprej. Fosfatni podjetniki, zaljubljeni v svojo podjetniško oblast, niso poslušali governorja Catts, ampak najeli so advokate, da se zanje izposlovali sodnijsko prepoved na sodišču sodnika R. M. Calla v Jacksonvillu.

V teku stavke so podjetniki izvršili več dejanj, da zastrašijo stavkarje. Poskušali so jih s silo iztirati iz naselja, toda uspeh so imeli tak, kot pri apelu na governorja za odreditev milice v stavkovni okraj. In ko so spoznali, da nikjer nič ne opravijo in da ne morejo zlomiti solidarnosti stavkarjev, so se poslužili zadnjega sredstva — sodnijske prepovedi.

Tako so trmoglavci podjetniki držali načela, da so v podjetju edini gospodarji in da se morajo delavci zadovoljiti z obrano kostjo, ki jim jo milostno vržejo pred noge.

Kadar dajejo imena voditeljem strokovno organiziranega delavstva. — Kadar skrajni levičarski listi pišejo o Fitzpatricku, tedaj pravijo, da je nazadnjak najhujše vrste, naobratno je pa "Financial World" izjavil, da je Fitzpatrick priznan socialist.

Tako se godi vsakemu, ki ima trdno prepričanje, da dela za zboljšanje delavskega položaja.

Kdo je "publika"? — Na industrijski konferenci v Washingtonu so zastopani delodajalec, delavec in publika, to je ljudstvo. Kdo pa je publika poleg delavcev in delodajalcev? Ali ne tvorijo delavci v industrijah, rudnikih, na železnicah, parnikih in na farmah ogromno večino prebivalstva v Združenih državah? Ali ima delavčeva družina, ki "spada v publiko", kaj drugače interese? Čemu se delajo trije socialni razredi, medtem ko sta v resnici le dva?

Značilna izjava! — Senator Hitchcock, vodja senatorjev, ki podpirajo upravo, je v debati o mirovni pogodbi izjavil, da bi bilo boljše za Združene države, če bi ostale nevtralne v vojni, da bi ne prodajale municije ali posodile denarja Angliji itd. Menil je, da bi bila ta akcija boljše kot razprave o mirovni pogodbi.

Če bi navaden državljani napravil tako izjavo, tedaj bi velebiznijsko časopisje takoj nanj nahujkalo državne pravdnika.

DOPISI.

Racine, Wis. — Tukajšnje društvo Slovencev št. 68 SNPJ mi je bilo naložilo, da pripravim resolucijo, ki naj javno obsodi večno prepiranje med slovenskimi listi. Stvar je zakasnela radi tega, ker sem bil odsoten iz tega mesta. Poloval sem po Michiganu, Illinoisu in Wisconsinu z namenom, da se kje stalno naselim in na ta način postanem neodvisen od delavskih zboriščevalcev. Sreča mi ni bila mila in vrnil sem se v Racine.

Ker sem večkrat čital v časopisih o slovenski farmerski naselbi Willard v Wisconsinu, naj omenim nekoliko tamošnje razmere, ker sem se slučajno mudil tamkaj.

Zemlja v Willardu je še precej rodovitna, lega je lepa in podnebje je prijetno; v poletnem času so vroči dnevi, noči pa primerno hladne, tako da je potrebnih odeja pri počitku. Voda je dobra, da ji ni tekoča. Farmerski listi izvirajo ukno do vode, ki je potem vlečejo ali sesajo na dan; mnogi imajo vodnjake "na veter", ki vleče vodo. Kadar je močan veter, je dovolj vode, drugače jo mora kmet z rokami vleči iz globočine 80 do 100 čevljev.

Ker sem se mislil naseliti v Willardu, sem si dobro ogledal vse tmetije, na katerih so naseljeni Slovenci. Kar tukaj pišem, je resnica. Rojaki naj dobro premislijo, predno se naselo na farmo. Kdor je enkrat naseljen, je prepozno vse premišljevanje; Slovec ne more živeti niti odnehati, če ni dobro pripravljen za kmetovanje. Kajti če odneha, je ves njegov trud in denar zastoj, ki ga je dal za zemljo.

Svet kmetom ni drag, ali vredno je polje za obdelovanje, tane sto dolarjev na akar in še več. Vse to pa ni nič, ako ima naseljenec finančna sredstva in rdno voljo postati kmetovalec. Kdor se enkrat prinese akoci last lo osem let težkega dela in če je v tem času srečen, da ni bilo bolezni v družini, potem si je mudi, da je na dobrem. Opazil pa sem, da ni tako. Človek postane v tem času suh in izdelan; podočen je bolj strašili kot človeku. Njegovo telo se hitro postara in nogo začne zgodaj pešati. Mnogi niti farmerski listi radi spremenili poklic in se izselili, če bi dobili kaj takega, kar oni želijo.

Naj omenim tudi, kako žive nase Slovenci na farmah. Lahko rečem, da so prve delavke na ameriškem kontinentu. Zelo morajo trpeti in delati vsako delo s svojimi soprog, pa naj bo še tako naporno in težavno. Ker so žene po naravi slabše, so hitro izčrpane in vsled tega tudi oslabele. Ko sem jih videl tako obložene s težkim delom in očlane od sonca, so se mi smilile. Tukaj je prilika za premišljevanje, kako krivično je razdeljeno koristno delo med bogataškimi in revnimi proletarskimi sloji.

Kakšnega političnega in kulturnega gibanja ni. Willardski Slovenci imajo cerkev in svojega "očeta" in to je dvoje za nje — vsa izobražba in kultura! Ne bi imenoval g. Novaka "očeta", ali on sam zahteva, da ga tako nazivajo. On noče biti gospod ali po ameriški mister, temveč samo "fader". Imel sem priliko poslušati njegov govor v cerkvi — in smilili so se mi ubogi slovenski kmetje v Willardu. Žopnik jih je napadal in odteval na vse način. Dal jim je vedeti, da je on njihov "očeta" in kar on reče, tako mora biti in amen na vse večne čase. Otroci, ki stanejo po tri milje daleč od cerkve, ne smejo prihajati k spovedi ob nedeljah, pač pa ob sobotah. On je edini pravi prerok, vsi drugi, ki govorijo drugače, so "krivi preroki".

Kdor namreč čita slovenski časopis, katerega on ne priporoči (to je dober delavski časopis), je "krivi prerok", ki se ga je treba ogibati kot strupenega gada. — Že sem bil odprl usta, da se oglašam za besedo, pa sem se hitro spomnil, da nisem v dvoranah, temveč v cerkvi. Kakor sem izvedel, je res bilo nekaj rojakov, ki so postali žrtve fanatičnega "očeta". Naši farmerski so namreč tako navezani drug na drugega, da so kakor ena velika družina. Drug drugemu pomagajo na polju in kjer je treba. In zgodilo se je, da so morali bojkotirati "grečnika", ki misli drugače kakor "očeta Novak".

To morajo vpoštevati rojaki, ki se hočejo naseliti v Willardu. Iz-

praktično se morajo prej, da li hočejo zavreči vse principe, ako so naprednega mišljenja, ako ne, bodo reveži. Kajti kjer vladajo avtokratje Novaki, tam je sloga in kooperativno delo nemogoče v smislu ameriške ustave, ki daje vsakemu prebivalcu pravico, da smatra vero za privatno stvar posameznika. Dejstvo, da so ljudje naprednega mišljenja in delavski listi stori več dobrega za narod v enem letu, kot pa "očeta" Novaki odkar svet stoji, je v takih naselbinah mrtva črka.

Služaj je nanesel, da bi se bil jaz sam skoraj privezal na Willard. Malo je manjkalo, da nisem kupil farne hiše, v kateri stanuje "fader" Novak. In stanovanje bi bil moral z njim več mesecev! Farovž se ni dogotvil in "očeta" nima drugega stanovanja. Ta bi bila lepa! Seveda sem se hitro premislil in odklonil kupčijo.

Zadnji teden sem čital klavirni dopis iz Willarda v Prosveti. Dopisnik bi rad nekaj povedal, pa se ne upa s stvarjo v javnost. Marijano družbo so tam ustanovili. Kajpak! To je zelo koristna reč za "očeta". Znanje so nam take družbe in pokvarjene device, ki se zbirajo v njih.

Slišal sem tudi, da "očeta" dosti vpliva na društvo S. N. P. J. v Willardu, da ne more napredovati, kakor bi treba. Ne vem, če je to resnica, ampak verjetno je, če sodim po ostalih razmerah. Kidaj se bodo ljudje otresli takih žalostnih razmer? Narod si obračunali v carji in kajzerji, obračunali bodo tudi s kapitalisti, toda kdaj bodo obrnili hrbet duhovniškim izkoriščevalcem in pijavkam?

Gredoč iz Willarda sem se ustavil v Milwaukeeju in osebno sem posetil urednika "Slovenije" v svrhu, da protestiram proti neprestanim napadom na Jugoslovansko Republičansko Združenje oziroma na odbornike Združenja. Povedal mi sem svoje mnenje in fant je bil takoj poparjen. Sana mu je zastala in sem mislil: Aha, ta bi bil dober za deputacijo v Washington, ker zna molčati! Ko je prišel k sebi, je rekel, da se strinja s mano in da je že deloval na to, da bi prišli do kakšnega kompromisa s Chicago. Izgovarjal se je, da on ni kriv spora. Fant je še mlad in morda misli, da je prav, kar on dela, torej mu ni vsega zameriti, kakor se vselej ne zameri porednemu otroku. Nikar naj pa fant ne misli, da dobi med za goštnice, ki jo izliva na druge. Zanimca za zaupnik, in čimveč jih bo, tem krepkeje bodo. Ljudje niso tako neumni, da ne bi vedeli, kam pes tace moli.

Kdor seje veter, žanje vihar. O dobrih zdravju in pametno kritiko, toda osebni napadi niso kritika. Zato proč s odušnimi osebimi napadi v časopisih, ki nimajo nobene podlage in ki samo delajo sovraštvo med narodom! — Ako ne pomagajo drugo sredstvo, je treba obrniti hrbet vsem onim časopisom, ki ne izhajajo za drugo, kakor za prepis, razdor in sovraštvo. — Joe Radelj.

NEVAREN BOPANSKI MORILEC PRILET.

Chatanooga, Tenn. — 20-letni James Oliver in Ed Martin, oba doživela vojaka, sta se vlegla na prežo na Dixievi cesti in oropala vsakega, ki je prišel mimo. Končno so izvedle oblasti za početje mladih banditov in na lice mesta so odšli deputiji, da ju primejo. Deputij McIntosh je skušal prvi aretirati roparja, toda zadobil je smrtno rano. Mlada bandita nista dovolila, da se približajo drugi deputiji in odneslo svojega težko ranjenega tovariša, ampak so morali gledati kako umira, dokler ni izdihnil brez zdravniške pomoči. Deputijem so se pridružili bližnji farmerski, da ujamejo nevarna bandita. Vnela se je pravca bitka, v kateri je bil bandit James Oliver težko ranjen. Njegovo tovariš je opazil, da se bo Oliver izhravel do smrti, pa je odredil svoje ujetnike, katerih je imel sedem, da odvedejo ranjenega bandita v Ooltewah. Ko so priveli v mestce ranjenega bandita, so bili mešani tako raskočeni, da so ga hoteli na mestu linčati, imel je še vrč okoli vratu, ki so mu je pa zopet odvzeli, ko je povedal, kdo je njegov tovariš.

Bandit Martin se je žele podal po večni bitki okoli polnoči, ko je spoznal, da je obkoljen in da mu je nemogoče pobegniti.

NEKOLIKO RESNICE O POLOŽAJU V RUŠJI.

Poročevalec Levine, ki je pravkar prišel iz Rusije, je zopet podal nekaj faktov.

Kodanj, 25. okt. — (Poroča I. Levine v hiški "Daily News"). — Pred dvema dneva sem zapustil sovjetsko Rusijo, kjer sem se mudil zadnjih šest tednov. V tem času sem bil tri dni zaprt kot ogleduški osumljenec, potem sem bil izpuščen in prepotoval sem 1500 milj sovjetske republike, govoril s tisočimi osebami in zbral informacije o sedanjem političnem vojaškem in gospodarskem položaju sovjetske Rusije.

Razmere v sovjetski Rusiji so slabe, toda niso kritične. Sovjetska vlada se ne maje. Ravno narobe, Sovjetska vlada je danes na trdnjstih tleh, ki je bila kdaj poprej in izvršuje neomejeno diktatorsko oblast. Sovjetska vlada ne bo kapitulirala, čeprav se zapadni svet zopet nasmehuje s stari mi iluzijami o padcu Petrograda. Ali če tudi Petrograd pade, kar se pa najbrž ne zgodi, ne bo s tem nič pridobljenega, kajti mesto bo kmalu zopet v rokah boljševikov. Ako Denikin vzame Moskvo, se to zgodi le tedaj, ko obišči stotine rusov v krvi. In tudi tedaj se sovjetska vlada ne bo podala, temveč se bo bojevala za vsak palec zemlje od Moskve do Sibirie. Ljudstva v Rusiji dobro ve, da sta Judenih in Denikin reakcionarja, ki delujeta za vpostavljanje carizma, in to daje moč komunistom. Visti, da je dal Trocki zapreti Lenina v Moskvi, so bile hudobna laž.

Večina ruskega ljudstva je še vedno proti komunistični kontroli vlade, ali ta večina, ogromna večina bolj sovraži Denikina kot komuniste, ker se zaveda, da v Denikinom se povrne monarhijski car, graščaki in kapitalisti. Kljub temu, da je večina proti komunistom, je pa za sovjetsko formo vlade.

Denikin in ententa sta najboljše zavezništvo boljševikov in držati jih na krmlju. Kjerkoli se pojavijo divji Denikinovi konjaki, tam odivi boljševizem znova. Ako bi Denikin to jesen porazil rdečo armado, ne bo s tem rešen ruski problem, pač pa nastane še večji kaos v Rusiji, kajti boljševiki se poranejo z malčevalno silo. Ako bi Rusija imela mir, bi ljudstvo že davno bilo porazilo komuniste in izvolilo smernejše elemente v sovjetje.

Ruski narod kriči bolesto, ali ničee ga ne sila. On, ki rešuje ruski problem z blokado in orožjem, so popolnoma pozabili na ruski narod. Franeja hoče lueti svoj fant mesa — denar, ki ga je posodila carju, pri tem pa krvavi rusko ljudstvo, da je groza. V Petrogradu ni živil in v Moskvi ni premoga. Pa konservativnem računom mora vzeti čone pol milijona oseb vsled lakote in mraza. To je strašno! Ni ga nepristranskega opazovalca, ki danes pride iz sovjetske Rusije, da ne bi zaklel o stalem svet: "S čim so se pregrešile ruske žene in otroci, da jih civilizirani svet tako strašno kaznuje."

Sovjetska vlada je od pomladi spreminjala diktaturo proletariata v vojaško diktaturo. Vojaški položaj zdaj dominira vse; vse civilne funkcije sovjetov prehajajo v roke revolucionarnih obrambnih svetov. Blokiranje od zaveznikov, je sovjetska vlada primorana odložiti socialno rekonstrukcijo in posvetiti je vse svoje sile vojni, ki se vodi z mojstrsko organizacijo in vednostjo. Med komunisti samimi je močna opozicija proti vojaški diktaturi, ali toliko časa, dokler Angleži in Francozi vzdržujejo Judenih, Denikina in Kolčaka na bojnih frontah, bodo v Rusiji vladali ekstremisti in ektraordinarni komisarji.

V času mojega šesttedenskega bivanja v Rusiji je bil trenutek, ko so zmerni boljševiki izjavili veliko zmago. V Moskvi je bila odkrita velika protirevolucionarna organizacija, ki je bila v tajni zvezi z Denikinom in Kolčakom. Prejemala je denar od zunaj in pripravljala se je, da ovrže sovjetsko vlado. O podrobnostih je zarote poročam pozneje. Na tisoče oseb je bilo aretiranih in več kot sto glavnih zavotnikov je bilo usmrčenih; med temi je bil tudi general Dimitrijevič.

Odkritje zarote je povzročilo veliko razburjenje med ljudstvom in bati se je bilo, da bodo ekstremisti zopet dobili moč in pričeli z rdečim terorjem. Istčasno so anarhisti vrgli bombo v dvorano med zborovanjem centralnega izvrševalnega odbora. Trije člani odbora so bili ubiti. Vse to je imelo namen izzvati splošno masaker buržoazije. Toda centralni odbor komunistične stranke je hitro vzel akcijo in aistacija za masni terorizem je bila preprečena. Lenin je zopet zmagal.

Čim pride v sovjetsko republiko, opazi takoj, da je na krmlju organizirana vlada, ki strogo vzdržuje red. Kdor misli, da vlada v sovjetski Rusiji anarhija, ne ve kaj govori. Razmere so ravno nasprotno temu, kar se smatra za anarhijo. Vse čas mojega bivanja v Moskvi ni bilo nobenih nemir. Ulice so o polnoči ravno tako varne kakor o poldne. Nalase sem hodil ponoči po ulicah, da se prepričam o varnosti oseb, toda niti za polni list me ni nihče vprašal. Gledališča so napolnena vsak večer in čajnice so napolnjene vzhaj visokim cenam.

Gospodarski položaj se je poslabšal od pomladi, ko sem bil zadnjič v sovjetski Rusiji. V Moskvi je bil v Moskvi funt kruha 22 rubljev, v septembru 55 in v oktobru je cena poskočila na 75 rubljev. To pa ni vladna cena, temveč cena na odprtem trgu. Ker ima vlada polne roke s prehranitvijo rdeče armade, ne more zadostno zalagati civilnega prebivalstva v mestih, ki je vsled tega propadeno življenjski špekulantom. Kljub temu je danes več kruha v Moskvi, kot ga je bilo pred štirimi meseci. Delavske plače so se v tem času podvojile, cene za privatna živila pa potrojile. Kmetje, ki žive v bližini velikih mest, so silno obogateli. Čim dalj gre človek od Moskve, tem nižje so cene. Na primer: V Gomolju stane funt kruha 35 rubljev, v Dvinskju 26, v Brijanskju 22, v Tulu 20, v Ufi, Samari, Saratovu, Kazanu pa po pet do sedem rubljev.

V manjših mestih je dovolj živeža in ljudstvo ga dobi po nizkih vladnih cenah. Denarja je povsod dovolj.

Kljub slabemu gospodarskemu položaju in zadnjih porazih na južni fronti ni misliti na pade sovjetske vlade. Vsa znamenja ob mojem odhodu iz Moskve so kazala da so neuspehi na Denikinovi fronti le začasni in prišli so zaradi tega, ker je vrhovno poveljstvo sovjetske armade naredilo veliko napako s tem, da je vse vojaške sile vrгло na sibirsko fronto z namenom, da popolnoma uniči Kolčaka. Medtem je Denikin, ki je dobil veliko pomoč od Anglije in Francoz, izbral položaj v južni Rusiji. Ako bi bilo mogoče hitro premestiti rdečo armado iz Sibirie na ruski jug, ne bi Denikin prišel daleč, kajti sovjetske čete, ki so poglne Kolčaka tisoč vrst (660 milj) nazaj, ujele čez 300.000 mož, umile vse južno Kolčakov armado in odprle široko pot v Turkestan, so prekinjene z nezmajljivim duhom zmage. Videl sem tisoče vojakov rdeče armade v Tulu, ki so pravkar prišli iz Sibirie in so bili na poti na Denikinovo fronto. Videl sem nepregledne vrste konjenice, pehote, topništva, oddelke s strojnimi kanji in oklopnimi avtomobili, avijatike — sploh vse vse enote moderne armade. In ko sem gledal velikanstvo vrvenje teh čet in poslušal njih petje, ne morem si kaj, da ne bi že zdaj rekel, da je Denikin izgubljen. Sovjetska armada ni bila še nikdar tako močna, kot je danes. Tistega dne, ko sem zapustil Moskvo, je rdeča armada pričela generalno ofenzivo na Denikinovi fronti.

Kot je rečeno, uničevanje Denikina, Judenih, Kolčaka in monarhijske ruskega narodu ne bo rešilo ruskega problema. Edina pot za odpravo boljševizma v Rusiji je, da se odstrani blokada, sklene mir s sovjetsko vlado in vpostavi v Rusijo ekonomska zveza. Rusko ljudstvo bo potem imelo priliko urediti notranje razmer in zamenjati komuniste s demokratično vlado. Ekstremni komunisti so zadovoljni z blokado in civilno vojno, kajti ravno to jih vzdržuje na krmlju.

Vsaakemu nepristranskemu opazovalcu je danes jasno, da blokada in podpiranje Kolčaka, Denikina in Judenih podaljšujeta nemir, kaos, prelivanje krvi in boljševizem.

MORALNA IN MATERIALNA POMOČ SE ORGANIZIRA ZA STAVKARJE.

Nadaljevanje s 1. strani.
dvajset centov. Več razočaranih stavkarskih, ki so verjeli v bajke, da jim bodo jeklarski podjetniki plačevali po petdeset dolarjev na dan, je zapustilo jeklarne.

Materijalna podpora za stavkarje v pittsburskem okraju.

Pittsburgh, Pa. — Tukaj so organizirali pomožno akcijo za ves distrikt. Stavkarji, ki so podpre potrebni, bodo pričeli prejemanje podpore že ta teden.

Ustanovili so pomožna poverjenstva v lokalnih stavkovnih glavnih stanih. Potrebne stavkarske družine bodo prejeli nakaznice za živila, s katerimi bodo hodile na pomožna poverjenstva po živila.

Lažnjive pripovedke razkrinkane pred senatnim odsekom.

Washington, D. C. — Pred senatnim odsekom je bil zaslisan tudi W. A. Ratenbury, stavkar iz Garyja, ki je izjavil, da so vesti o aktivnosti rdečkarjev v stavki navadna izmišljotina, s katero hočejo škodovati stavkarjem. Povdaril je, da stavko vodi Ameriška delavška federacija, da jeklarski delavci izvajajo osemurni delavnik in kolektivno pogajanje.

Jekla ne izdelujejo.

Chicago, Ill. — John Fitzpatrick je izjavil pred Delavsko federacijo v Chicagu, da je stavka jeklarskih delavcev skoraj doljena. Zdaj je svede samo vprašanje časa, kdaj jeklarski podjetniki priznajo svoj poraz, ki se vedno upajo, da sestradajo stavkarje. Po njegovi izjavi je stavka skoraj kompletna. V Garyju ne proizvajajo jekla in ravno tak je položaj tudi drugje kot na pr. v Clevelandu, Youngstownu in Johnstownu. Iz dimnikov si cer prihaja dim, ki ga ustvarjajo predelavalci in stavkarski raznim pripravi, toda produkte ni. V dolini Monongahela, ki je sredi jeklarne industrije, je pred stavko ponoči žvilgal plamen proti nebu, kakor da prihaja iz ognjenika. Zdaj je ponoči tema, nikjer ni videti žvigajočega plamena proti nebu.

Inozemstvo.

Gibanje savanjske flote pred Reko.

Reka, 23. okt. — Živahno manevriranje zavzemskih bojnih ladij v jadranskih prištaniščih je v teku. Ameriška torpedovka Foo-ke, ki je bila pred Reko, je odplula včeraj v Split. Enako se gibljejo francoske in angleške bojne ladje. Ne ve se pa, da li je to gibanje brodovja v zvezi s položajem na Reki ali ne.

D'Annunzio je odredil, da se vrše volitve na Reki v nedeljo. Narodni svet, ki obstoji od 30. oktobra 1918, je izdal oklice, v katerem pravi, da preneha eksistirati čim bo izvoljen občinski svet. V oklicu je tudi razglašena oblika vlade na Reki, ki bo obstala iz skupščine, kabineta in predsednika; skupščina izvoli predsednika. Volilna kampanja se vrši že nekaj dni.

Ime "Nemška Avstrija" uradno odpravljeno.

Dunaj. — Narodna skupščina je zadnjič sklenila, da se ime "Nemška Avstrija" nadomesti z imenom "Republika Avstrija". Delegatje vsenemške stranke so srdito protestirali proti temu sklepu, ali bili so v manjšini. Vlada je zaključila, da se v decembru izvrši splošno ljudsko štetje v republiki Avstriji.

Viljemova gledališka loža stane zdaj 97c.

Berlin. — Sedeži v bivšem cesarskem gledališču — ki se zdaj imenuje Narodno gledališče — so po 15c v ameriškem denarju. Sedež v razkošni loži, v kateri je preje sedel kaiser s svojo družino, se dobi za 97 centov.

Finska je odklonila mir s sovjetsko Rusijo.

Helsingfors, Finska. — Finski zunanji minister je obvestil baltske države, da Finska se ne udeležuje mirovnih pogajanj s sovjetsko Rusijo. Obenem je Finska obvestila vrhovni svetovni svet v Parizu, da se bo ravnala po navodilu v noči za splošno blokado sovjetske Rusije.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Obsodbe celjske porote. Karol Kovač, rudar iz Velenja je bil radi hudodelstva uboja ((zabodel je B. Loečnika z nožem v prsa)) obsojen na strog 10mesečni zapor.

Frane Kajič, steklarski delavec v Trbovljah-Hrastniku je bil obsojen, ker je sunil 70-letnega starca z bajonetom v hrbet, tako da je ta na mestu umrl, na tri leta težke ječe. — Janez Alt je ukradel med drugimi enega voja v Dramljah in je obsojen na tri leta težke ječe. — Anton Verk iz Plata je kradel telice, krave in kokoši. Zato bo moral sedeti pet let. — Frane Degen in njegov tovariš Anton Kovačič iz Zgornje Sušice sta napadla posestnika Antona in njegovo hčer Antonijo Kovačič in ju oropala. Namazala sta se po obrazu s črno maslo in napadla Kovačiča, ki je bil že v postelji, ga vrgla v rjuho zavitega na tla in mu s silo odvzela listnico s 4000 K gotovine. Ker sta imela na vesti tudi tatvino v škodo Antona Škubeca, sta bila obsojena zaradi hudodelstva ropa Frane Degen na 8 let, Anton Kovačič pa na 4 leta težke ječe. — Jakob Orsinek, doma iz Ščavnice pri Radgoni, je dobil zaradi hudodelstva tatvine 2 in pol leta težke ječe ker je kradel pri Ivanu Marku v Zagradu, pri Idi Wokanu, v vili Amalija, v vili Rafka Salmača, v vili gospe dr. Kukočeve in v žagi Vinka Kukočeva. — Miha Perklič iz Lačne gore je v noči na 27. julija zabodel v hrbet orožnika Tomaža Kobala, ki je čez par minut nato umrl. — Sodni dvor mu je prisodil 5-letno težko ječo.

Frane Mlakar iz Podreče je umoril svojo ženo Urko Mlakar. Frane Mlakar je bil nad 20 let oženjen z Urko Mlakar, ki je bila pridna in dobra gospodinja. Rodila je 2 otroci, 1 pa splošila. Zakon je bil do lani srečen. Pretečeno jesen pa je postajalo obtoženčovo ljubavno razmerje s sosedo Terezo Vuk vedno bolj očitno, česar pa Urka Mlakar ni mogla mirno prenašati. Prosila je moža in sosedo naj gresta vsak svojo pot, a zaman. Meseca marea je Mlakar podtaknil svoji ženi zastrupljeno repo in ji zagrožil, da jo bo nesel na sodnijo. Žena je pa repo sama pojedla, drugi dan se pa komaj rešila. Na Veliki petek ji je nali v spanju na jeklo neko tekočino, tako da je imela vsa ožgana usta. Mlakar je trdil, da ji je spustil na jezik nekaj kapljic "baga" iz pipe, čez, da ga je ta jezik že tolikrat v življenju razalil. 15. julija zjutraj pa jo je zadavil ter jo pripeljal v glavo v nek čitni zaboj, nato pa žel na pašo. Čez dve uri je začel klicati hčerko Misko, naj pošee mater, ki jo je res našla na dilih že mrtvo. Obtoženec se ni prav nič mudilo in je preje napravil svojo živino, nato pa se je pozval Geršaka in Znidarčiča da so ranjko položili na mrtvaški oder. Terezo Vuk je že jeseni 1918 vprašal, če bi ga hotela vzeti, ako bi Bog dal, da postane vdovec. Ženi je pa parkrat zagrožil, da ima še 14 dni ali 3 tedne časa, potem bo pa videla, kaj bo. Frane Mlakar je bil obsojen na smrt na večala.

Nekaj k srbskemu volitvenemu zakonu. Radikalci in srbski liberalci veljajo tudi v Srbiji za najbolj reakcijske ljudi. Zdaj, ko se govori o volitvah v konstituantno, pripravljajo v to svrhu srbski volilni zakon. V tem zakonu so tudi dobre strani; n. pr. tajnost glasa je izvedena do plicice, ali vse drugo je za nič. Volilna okrožja po mestih so tako porazdeljena, da se volja naroda stalno falsificira. Okrožna proporeja po podeželskih okrožjih pa je brez vsake zaščite manjšin. Ali kar je najslabše, je to, da temelji ta zakon na cenzusu od dinarjev. Kdor plača 15 dinarjev direktnega davka, ta ima pravico glasovanja. Na ta način so v Srbiji oropani glasovanja vsi delavci in siromašni sloji. Seveda na ta način ona za "demokratsko" razdeljena srbska skupščina ni bila nič drugega, kot predstavitev arbijskih bogatašev. Če bi se v Srbiji volilo po proporeci, bi socialisti imeli 12 poslancev, medtem ko so imeli samo dva. Kaka nevarnost torej preti ljudstvu od strani meščanskih reakcijonarev? Nevarnost, da ga ogojčujajo pri volitvah, take velikanke važnosti, ko so volitve v konstituantno, če bi se uveljavil sr-

baki volilni zakon za celo državo, o čemur danes meščanske stranke že razpravljajo po nekaterih listih. — Mi smo že ponovno povedali, kaj mi zahtevamo. Ponavljamo še enkrat: Mi zahtevamo, da se izvrše volitve v najkrajšem času in sicer: na podlagi splošne, tajne, proporne volilne pravice za oboja spola, da se onemogoči vsaka volilna korupcija, da se volitve vrše na nedeljo in da se v dneh volitev prepove vsako točenje alkohola. Brez tega ne bo dana ljudstvu možnost, da voli svobodno, kakor bi hotelo.

Javen škandal. Prejeli smo pod tem naslovom in priobčujemo: Pred par dnevi je prejela občina Črnomelj od deželne vlade sledečo brzojavko: "Stanovanje Julija Haseške se naj odda dr. Karlu Šturmu, advokatu v Črnomlju; ako se je to izvršilo, naj se o tem takoj obvesti deželno vlado." Kaj je pravzaprav na celi stvari? Frane Kolbezen, gostilničar je posestnik dveh stanovanj v Črnomlju, je obljubil eno stanovanje dr. Šturmu; to stanovanje je nedavno zapustila neka stranka. Drugo stanovanje pa, kjer je stanoval Julij Haseške, ki se je pred dnevi izselil iz Črnomlja, je oddal g. Kolbezen tukajšnjemu okrajnemu zdravniku. Okrajni zdravnik se je pravočasno obrnil na občino; leta mu je nakazala bivše stanovanje Julija Haseške. Advokat dr. Šturm se je nato zagrožil gosp. Kolbezu, da ga toži, ako mu ne prepusti stanovanja g. Haseške; tega pa se gosp. Kolbezen ni prestrašil. Nekoga dne je po odkuril nasilni doktor in zagovornik, znanega vinškega župnika Koeniga k deželni vladi v Ljubljano, da se pritoži in res; drugi dan je sledil omenjeni brzojav deželne vlade na občino Črnomelj. Sedaj pa vprašamo: "Ali sme deželna vlada posegati po stanovanjih v občini Črnomelj in se tako mešati v čisto interne občinske stvari?" Uradni list narodne vlade v Ljubljani od 22. januarja 1919 jasno govori o pravici občin do posega občin po stanovanjih. Ali se naj vsaka kuharica, ki želi stanovanje v Črnomlju, obrne na deželno vlado? Pa recimo, da sme le deželna vlada podeljevati stanovanja v Črnomlju! Ali se more najti človek pri deželni vladi, ki bi se mogel pobrigati za stanovanje dr. Šturma? Mogoče se je pa naslil dr. Šturm pri vladi zagrožil s revolverjem, kakor je zagrožil tukajšnjemu sodniku v sodni dvorani. Ni se li za časa vojne vsak zaveden Črnomeljec bal bivšega šega ne naznani kot Slovana in srbofila? Želja vseh Črnomeljccev za splitske polije dr. Šturma, da je, da se ta nasilni advokat, brat zloglasnega germanizatorja Šturma, katerega je prva sapa naše svobode pognala čez mejo Jugoslavije, čim prej izseli iz Črnomlja, ker je pri nas, popolnoma nepotreben. Njegovim protektorjem pri deželni vladi pa priporočamo, naj se brigajo za stanovanje človeku, ki je prava nesreča za Črnomelj. Deželna vlada je tako dosledna, da svojega uradnika, prepotrebne zdravnika meče brzojavno, brezpogojno, z vsemi sredstvi na cesto, zdravnika, ki je zaveden narodnjak in že delj časa brez primernega stanovanja vestno deluje med Belokranjci, izsiliti pa hoče isto stanovanje za človeka, ki je še sedaj največji nasprotnik našega zedinjenja. Na ta način ne bo konec črnomeljskih afer!

Klerikalne goljufije. Komisija, kateri je bila poverjena likvidacija gospodarstva pri bivšem kranjskem deželnem odboru je končala svoje delo in prišla na sled velikim nerodnostim in goljufijam, ki so jih vganjali klerikalci pri tem svojem koritu.

Kako je v Črnomlju. Italijani širijo vesti o nemirih in splošni nezadovoljnosti v Črni gori. Po veljnik naše države v Črni gori pa konstatira, da so vse te vesti zlobno izmišljene. Rovanja najetih in plačanih agitatorjev v Črno gorci ne marajo poslušati, ker se prebivalstvo čuti se Srbijo eno. Tudi uradniki so skoraj sami domačini.

RAD BI IZVEDEL.

Kje se nahaja moja sestra Franciška Osepek, sedaj omožena Hribar. Svoječasnno je bivala nekje v Coloradu. Oglasi naj se svojem bratu, ki bi rad poročal več zelo važnih stvari. Moja naslov je: Jernej Osepek, 1304—4th Street, La Salle, Ill.

POTOP.

Zgodovinski roman.

Spisal H. Sienkiewicz. Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje)

"Nu, o tem se pomenimo po poti... Časa za to je dovolj."

"Na poti!"

Zaglobi se je odvalil težak kamen od arca, ko je zaslišal to besedo. Takoj je postal živahnejši.

"Poslušaj, Mihael," posepeta Volodijevskemu. "Ali ti nisem dejal, da odnesemo od tod cele glave?"

Medtem dospelo na cesto. Bila je temna noč. Samo semtertje so gorele rdeče baklje, ali migljale svetilnice, osvetljujoče z medlo svetlobo tolpo vojakov, jezdece in pešev, različno oporoženih. Cesta je bila polna vojakov. Pripravljali so se na pohod, kajti povsod je bilo opaziti živahno kretanje. Tu in tam so bila videti v temi kopa in pulšne cve; topot konjskih kopit je glube odmeval po tlaku. Posamezni jezdeci so dirjali med vrstami; bržkone so bili častniki, ki so raznašali povolja.

Kovalski vstavi spremstvo in jetnike pred ogromnim vozom s lestvami, v katerem so bili vpreženi štirje konji.

"Sedite, gospodje!" reče.

"Nekdo že sedi tukaj," reče plezaje kvišku Zagloba. "A kje je naša priljaga?"

"Na vozu pod slamo," odvrne Kovalski. "Sedite urno!"

"A kdo sedi tu?" nadaljuje Zagloba, gledaje tempe osebe, sedeče na vozu.

"Mirski, Stankovič in Oskerkko," se oglase glasovi.

"Volodijevski, oba Skretuska in Zagloba" odvrnejo naši jetniki.

"Klanjamo se vam, gospodje!"

"Klanjamo se vam! Vrlo dražbo bomo imeli. Veste li, gospodje, kam nas peljete?"

"Popeljete se v Biržo, gospodje," reče Kovalski.

Po teh besedah da povelje k odhodu. Petdeset dragoncev obstopi voz, nakar odrinejo.

Jetniki jamejo potihoma govoriti.

"Svedom nas oddajo," reče Mirski. "Nadejal sem se, da bo tako."

"Baje sedim med sovražniki, kakor pa med izdajci," odvrne Stankovič.

"A meni li bolj ugajalo dobiti kroglo v glavo, nego da bi moral sedeti in držati križem roke ob času te nesrečne vojne," zakliče Volodijevski. "Ne huduj se, Mihael," odvrne Zagloba. "Z voza se lahko izmuzneš, če pride priložnost, s kroglo v glavi pa je beg nemogoč. Prav sem imel, ko sem dejal, da si kaj takega izdajalec ne bo drnil."

"To se vam samo zdi!" zakliče Mirski. "Oči, vidno je, da ste prišli od daleč ter da ne poznate Radzivila. Komur on obljubi maščevanje, tega že smete smatrati pokopanega, ker ne spominjam se slučaja, da bi bil on oprostil komu najmanjšo krivdo."

"A vendar se me je zbal!" omeni Zagloba. "Kdo ve, če se nimate uprav meni zahvaliti za življenje?"

"A to na kak način?"

"Radi tega, ker me ima krimski kan zelo rad, ter me spoštuje za to, ker sem odkril, ko sem bil v njegovi ječi, zarotnike, ki so bili namenjani seči po njegovem življenju. Poleg tega me tudi naš kralj, milostljivi Jan Kazimir, zelo spoštuje. Z dvema takšnima veljakoma pa se Radzivil ni drnil spreti, ker bi ga dosegla tudi na Litvi."

"Kakšno budalost pravite, gospod! Saj on sovraži kralja, kakor vrag blagoslovljeno vodo. Ko bi on vedel, da ste vi kraljev ljubček, pa bi vas brez daljših okoliščin spravil na drugi svet," odgovori Stankovič.

"Jaz pa mislim vae drugače," oglasi se Oskerkko. "Hetman se očitno ni hotel sam omadeževati z našo krvjo, da si ne nakopije maščevanja. Pripravljen pa sem priseči, da nas ta častnik pelje k Švedom v ta namen, da nas tam usmrti."

"Oj, oj!" reče Zagloba.

Vsi umolknejo za nekaj časa. Medtem pa je karavana dospela na kejdanski glavni trg. Mesto je bilo zatopljeno v spanje, v oknih ni bilo videti luči, samo psi so grozno lajali na mimogredeče ljudi.

"Vseeno!" oglasi se Zagloba. "Vsekakor pa smo si pridobili časa, in če nam bo sreča mila, mi že še pride kaka zvižga v glavo... Vi, gospodje, me še slabo poznate," nadaljuje, obrnivši se k starim polkovnikom, "toda vprašajte moje tovariše in ti vam povedo, kako mi je že časih predlo... Toda povejte mi, gospodje, kdo je ta častnik, ki nas spremlja? Ali bi ne bilo mogoče pregovoriti ga, naj zapusti izdajalec ter prestopi na našo stran?"

"To je Rok Kovalski," odvrne Oskerkko. "Jaz ga poznam. Toda ne splaša se ga prepričevati. Uporen je kakor kozel, samo tega ne vem, kateri od nju je bolj bedast."

Camel Cigarettes

KAMEL su naj bolje za Vaš ukus, one su nešto novoga i vi ćete biti zadovoljni u 18 cents a package svakom pogledu.

Kamel ni su Cigarette kao do sadanje koje ste pušili i zašto je izabran naj bolji Turki i Domaci Duvan koji daje zadovoljstvo svakom pušaču i ovo će Vam Cigareta dati naj bolji ukus nego i koje druge cigarete što Vas je za do voljila. Vi ćete u svaki doba radje pušiti Kamele nego i koje druge cigarete.

Kamel je najvrjedniji duvan i ukus kojega Vam daje, da se uvek secate samo Kamele. On ima jedan naj vrjedniji ukus i ne možete se nikada ostaviti jer u njima ima zadovoljstvo.

Kamel Cigarette su koje treba pušiti. One su tako prijatne i kusne, kada pušite samo jedan put Vi ćete primetiti da su to naj bolje i naj kusnije. I sa tim ćete Vi biti jedan koji ćete pušiti samo Kamel Cigarette. Vi možete pušiti koliko volite Kamel Cigarette i nikada vam se neće dosaditi to znači dobra roba.

Da sami sebe zadovoljite predstavite Kamel Cigarette sa ma kojim drugom cigaretom i cenom na svetu.

R. J. REYNOLDS TOBACCO CO.
WINSTON-SALEM, N. C.

Henry J. Schnitzer State Bank

ENA NAJSTAREJŠIH BANK, KI STOJI POD STALNO DRŽAVNO KONTROLO
RAZPOŠILJA DENAR NA VSE KRAJE S POLNO GARANCIJO, PRODAJA VOZNE LISTKE ZA VSE ČRTE PO ORIGINALNI CENI, IZVRŠUJE VSE ZADEVE V STAREM KRAJU

Ki žele potovati v stare domovine, ki žele poslati denar ali kateri imajo opraviti katerokoli zadevo v stari domovini, naj se obrnejo na našo banko, ki služi svojim rojakom že preko 2 let v popolni zadovoljstvo, pošteno in sigurno.

VSESTRANSKA NAVODILA IN POJASNILA dobi vsakdo takoj v materinskem jeziku.

HENRY J. SCHNITZER STATE BANK
141 Washington Street New York, N. Y.

ŽELITE POTOVATI DOMOV?

Če želite imate porobrodni listek ali ne, pišite ali pa pridite v svojo lastno korist k bančni trdku
EMIL KISS, 132 Second Ave., New York, N. Y.

POZOR DEKLETA!

Slovenec, star 30 let želi se seznaniť svrhu ženitve s Slovenko od 20 do 30 let staro. Vdova z enim otrokom tudi ni izključena. Katero vesel in resno mihi naj mi piše, priloži naj svojo sliko katero na zahtevno rad vrnem. Tajnost jamčena, pišite je na ta naslov: A. S. R. P. D. No. 1, Box 10, Oakdale, Pa.